

נהרות

אורות של אמונה לדרך החיים

החזרת

מלוקט מדברות קדשו ותורתו של האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

גיליון ה פרשת אחרי קדושים תשפ"ו

פניני דעת לנתיבות חיי היום

המעסיק הוא רק היד הנותנת

אחד היסודות העמוקים ביותר באמונה הוא ההבנה שכל השפע שיש לנו אינו באמת שלנו ובוודאי שאינו תלוי בבשר ודם שמגיש לנו אותו. המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ג) מלמדת אותנו תן לו משלו שְׂאֵתָה וְשִׁלְךָ שְׁלוֹ. נמשל הדבר לראובן הנותן לשמעון חפץ כלשהו. הרי שמעון אינו אומר תודה לידו של ראובן שכן היד שייכת לראובן וראובן הוא הנותן. כך בדיוק כאשר אדם מקבל מתנה מתברר או מאדם הממונה עליו שנותן לו את משכורתו אין חבירו הנותן כי אם בורא העולם, והחבר או המעסיק הוא רק בבחינת היד הנותנת. דברים אלו מקבלים משנה תוקף לאור דברי השבט מוסר (פ"א י"ג) שכותב כי ישים האדם אל לבו שהקדוש ברוך הוא העשירי רק כדי להשימו אפטרופוס על העניים ואם ימצא אותו אפטרופוס בלתי הגון שאוכל ממון העניים יסיר אותו מיד וישים אחר תחתיו. מכאן שכל ממון שיש ביד האדם הוא פיקדון גמור שמטרתו להעביר את השפע הלאה.

כמתנת ידו ולא מתנתו ממש

רעיון זה נרמז בבירור בפסוק (דברים ט"ו, י"ג) איש כמתנת ידו כְּבִרְכַת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נתַן לְךָ. השל"ה הקדוש (פר רמ"א - דרך חיים) מבאר את פשר תוספת האות כ"ף במילה כמתנת וכותב כי אל יחשוב האדם כשהוא מפזר ונותן צדקה שהוא נתן מתנת ידו ממש, כי משל הקדוש ברוך הוא, הוא שהזמין לו וזהו כמתנת ידו ולא מתנתו ממש.

מאחר שכל שיש לו לאדם הוא כברכת ה' אלקיך והאדם עצמו נמשל רק ליד המעבירה, לכן מבקש ה' שבעליית הרגלים יביא האדם את מתנת ידו דווקא. הרי כל מה שיש לו אינו נקרא מתנתו שלו כי הכל שייך לה' יתברך וכל הזכות שיש לו לאדם היא לשמש כיד הנותנת. על כן צדקה זו עצמה יש לו לשבח ולהודות לבורא יתברך שזיכה אותו להיות צינור של שפע.

ההשתדלות היותר של העני

לאור יסוד זה יובנו היטב בדרך החסידות דברי המשנה הפותחת את מסכת שבת (ב"ב א) שאם פשט העני את ידו לפניו ונתן או נטל מתוך ידו של בעל הבית הרי העני חייב, ולכאורה קשה תמיהה עצומה מדוע פותחת המשנה דווקא בחיוב העני בעוד שיש אופנים שבהם בעל הבית חייב, וכי אין לעני די בכל הצער והייסורים שהיו מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לקבל צדקה. בספר **אגרא דפרקא** (אבות י"ד) מובא בשם הרה"ק רבי יחיאל מיכל מולוטשוב ע"ה שהקשו לפניו שאלה זו ואמר שגם במתיבתא דרבינא קשו כן והשיבו תשובה נוקבת. על העני היה להבין כי כל מה שיקבל הוא מאת המקום ברוך הוא, ואם היה זוכר מזה לא היה מושיט ידו פנימה שכן הקדוש ברוך הוא היה מזמין לו את צרכיו גם אם לא היה פושט ידו ומבזהו. כיוון שעשה העני השתדלות יתרה ופשט ידו במקום שאינו צריך, לפיכך הוא חייב.

הוראה למעשה:

כשאנחנו מצפים לקידום בעבודה להעלאה במשכורת או לאישור של הלוואה אנחנו נוטים לעיתים לתלות את ענייננו ב"בעל הבית" במנהל או בפקיד ולחשוב שהכל תלוי בהם ובהחלטתם. המאמר הזה מזכיר לנו שהם בסך הכל הי"ד של בורא עולם. הקדוש ברוך הוא מינה אותם לאפטרופסים על השפע שלך ואם הם לא יתנו השפע יגיע אליך דרך צינור אחר. כשאתם מבין שכל רכושו ומשכורתו מגיעים ישירות מה', הוא מפסיק להתרפס בפני בשר ודם מוריד מעצמו את לחץ ההשתדלות המוגזמת, וחי מתוך רוגע וביטחון עצום שהמלך בעצמו דואג לו ומפרנסו.

בְּצֵל הָאֱמוּנָה פרקי חיזוק לחיים של רוגע ושלווה

עבודת ה' דווקא מהמצב שנמצא בו עכשיו

המלכות של "מתר" והתמתנה לרגע המושלם

אחת המלכמות הקשות והשכיחות ביותר של האדם בעולמו אינה דווקא מול הפיתויים הגדולים אלא מול התחושה החמקמקה של ה"מתר". כמה פעמים מצאנו את עצמנו נאנחים מול עומס החיים, מול טרדות הפרנסה או מול סערות הנפש, ואומרים לעצמנו מתוך כנות גמורה כי ברגע שכל זה יעבור אנו נתחיל לעבוד את השם ברצינות. אנו בטוחים כי העבודה האמיתית, זו עם הלהט והדבקות, מחכה לנו שם מעבר לפינה, ברגע שבו יהיה לנו יישוב דעת, שקט נפשי וסדר בחיים. בהנתיים, אנו מרגישים שכל מה שאנו עושים בתוך הבלבול הנוכחי הוא "בדיעבד" ואינו בעל ערך אמיתי.

אך האמת העולה מתורחם של גדולי החסידות היא הפוכה לחלוטין. הגישה הזו, הממתנית לרגע האידיאלי, אינה רק טעות של מה בכך בחיים אלא היא עלולה להביא להחמצה של עצם תכלית בריאת האדם.

לכל רגע יש תפקיד שאינו חוזר

בפתח דברינו נקדים את היסוד העצום והידוע ממרן החידושי הרי"ם ע"ה (לקוטי הרי"ם) שאמר על המשנה במסכת אבות (פ"א מ"א) "אם לא עכשיו אימתי" כי לכל רגע ורגע שחולף בבריאה יש תפקיד מיוחד ויחיד במינו עבור אותו אדם. אין רגע אחד בחיים שיוכל לתקן את מה שחסר ברגע אחר. כפי שמבואר בעץ חיים (שער ג' פ"ג) ובעקבותיו בדברי ה"רש"י (רחובות הנה"ג ב) אין לך יום שדומה לחברו ואין צדיק שדומה לחברו ואין בריה שדומה לחברתה.

כל איש מישראל הוא בבחינת שליח שנסתלח לעולם הזה מטעם המשלח העליון כדי לתקן ניצוץ מסוים שרק הוא יכול להעלות. המהר"ל מפראג בספרו **נתיבות עולם** (נתיב הצדקה פ"א) מודגיש כי האדם לעמל יולד והוא כשליח המבצע את רצון שולחו בתוך המציאות. **השפת אמת** (שלח תרל"א) מביא בשם זקנו החידושי הרי"ם שגם אדם המקיים מצוות בורא בתוך שטף החיים נקרא שליח מצווה. המסקנה העולה מכך היא מטלטלת. אם אבד האדם את הרגע המיוחד שבו הוא נמצא עכשיו בטענה שהוא מחכה לרגע נוח יותר הרי שהוא החמיץ שליחות שאיש מלבדו לא יוכל לבצע לעולם. על כך אמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ג) שאין לך אדם שאין לו שעה, ואין לדבר שאין לו מקום, כי לכל אחד יש את השעה והמקום המדויקים שנועדו אך ורק עבורו.

השליחות המסתתרת בתוך הטיידה

לאחר שאנו מפנימים את חשיבות הרגע אנו מגיעים להבנה עמוקה יותר בנוגע לאיכות העבודה שלנו. התיקון שהאדם מצופה לעשות אינו מחכה לו דווקא בשעות של נחת וזרימה אלא הוא מסתתר פעמים רבות דווקא בתוך הקושי. אם הקדוש ברוך הוא נזר שהרגע הזה יפגוש אותי כשאני טרוד, מבלבל או שקוע בעסקים אותו הוא וסימן ברור כי זהו התיקון המבוקש ממני עכשיו. דווקא מהמקום הזה, עם כל המפריעים, אני נדרש למצוא את הדרך לעבוד אותו.

התנא בפרקי אבות (פ"ב מ"ד) מזהיר "אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה". הרה"ק רבי משה מקוברין ע"ה והרה"ק מקוצק ע"ה מבארים זאת בדרך נוקבת ומחזקת. אל תאמר שכאשר תתפנה מן היצר הרע או מדאגות הפרנסה אז תתחיל ללמוד ולעבוד ברצינות, כי "שמא לא תפנה". ייתכן מאוד שכל מהות השליחות שלך בעולם היא לעבוד את השם דווקא מתוך הלחץ. אולי אתה מאותן נשמות שנשלחו כדי להראות שגם בתוך הדחק והטיידה אפשר לחטוף מילה של תורה או תנועה של תפילה. **השפת אמת** (אבות ש"ס) מאיר כי הקדוש ברוך הוא רוצה את עבודתך דווקא מתוך המקומות הלא מושלמים הללו כי שם נמצא הניצחון האמיתי.

תפילה מתוך ה"עכשיו" המבולבל

היסוד הזה פושט גם אל עולם התפילה שלנו. לעיתים אנו ניגשים לתפילה ומרגישים שאין לנו את יישוב הדעת הנדרש. אנו מרגישים חרוקים ובלתי ראויים לעמוד לפני המלך. על כך היה מפרש הרה"ק רבי נפתלי מרוזשין ע"ה בספרו **זו"ע קודש** (ואהתן) את הפסוק "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר". משה רבנו מלמד אותנו שבכל עת ועת, תהיה אשר תהיה, על האדם להתפלל לפי המצב

שלוש עשרה שנות תיקון על נסיעה לשדה התעופה

ההגעה לנמל התעופה בעיניים מכוסות

יש בנותן טעם להביא מעשה פלא שהיה הממחיש עד היכן מגיעת קדושת העיניים של צדיקי אמת. בשנת תשל"ג נסע מור זקני בעל הישא ברכה ע"ה לחוץ לארץ וקודם בואו חזרה שלח מברק בו ביקש מבנו מור אבי ע"ה שיבוא לקבל את פניו בנמל התעופה. מור אבי ע"ה הגיע לנמל התעופה במסירות נפש של ממש כאשר ראשו מורכב כלפי מטה ועל פניו מעטה שביסה את עיניו כליל. ולא עוד אלא שכל בני המשפחה הקיפוהו כחומה בצורה כדי שיוכל לשמור על עיניו הקדושות מכל משמר ולא ייכשל חלילה בראייה אסורה.

ייסורים באהבה למען כיבוד אב

אך ההשגחה העליונה רצתה אחרת ומור זקני ע"ה התעכב והגיע בטיסה אחרת. בני המשפחה נאלצו להמתין זמן נוסף בנמל התעופה ואבא ע"ה התעצב על כך מאוד מנהמת ליבו עד שאמר כי אלמלא מצוות כיבוד אב לא היה יוצא ממחיצתו כלל ורק בגינה מקבל הוא ייסורים אלו באהבה.

בני המשפחה התפלאו לשמוע דברים אלו ושאלו אותו הלא כבודו לא הסתכל כלל ועיניו מכוסות היטב ואם כן מה פשר הייסורים והצער הגדול. משהפצירו בו בטענה שתורה היא וללמוד הם צריכים פתח מור אבי ע"ה ואמר כי בדורות שלפנינו אדם שרצה לחטוא בעריות היה צריך לחפש חיפוש מחיפוש ולעשות מעשיו במחשך והדבר היה קשה. אך מציאות דורנו היא בבחינת "איה הקדשה" שבה שואלים איה הקדושה כי היא הכל תלוי בעיניים. היום האדם חוטא חטאים כבדים במראה עיניו ומראות אלו מטמאים אותו כגופה של עבירה ומורידים אותו לשאול. לולי מצוות כיבוד אב זעק אבא ע"ה מה לי כאן ומי לי כאן בתוך אוויר כזה של טומאה.

סעודת ההודיה על השלמת התיקון

כדי להבין עד כמה הדברים היו בציפור נפשו נתבונן כמה שאירע לאחר שנים. יום אחד פנה לאחד מבני המשפחה ושאל אותו האם הוא זוכר את אותה נסיעה ללוד. הוא גילה לו באנחה שעד לאותו היום טרם השלים את התיקון של אותה נסיעה קצרה. רק לאחר שלוש עשרה שנה תמימות מאותו יום ערך לפתע סעודת הודיה. כשנשאל על מה נושה כבוד הרב סעודת הודיה הסביר כי רק עכשיו זכה והצליח להשלים את התיקון של אותה נסיעה לשדה התעופה שבה באוויר של רחוב אף על פי שענינו היו מכוסות לגמרי. כך הייתה הסתכלותם של צדיקים על שמירת העיניים שרצו לשמור על הצלם הקדוש שלהם מכל משמר.

הנקודה לחיים:

כשאנו קוראים על עבודה שכזו אנו מקבלים פרופרציה על המשקל העצום של שמירת העיניים. רובנו איננו נמצאים במדרגת הללו של עריכת תיקונים על אוויר שאפפנו אבל המעשה הזה מאיר לנו את הדרך. כשאתה הולך ברחוב או ממתין בתור ומתגבר אפילו לשיניה אחת ומוריד את המבט למטה אתה מבצע פעולה אדירה שמרעשה עולמות. זהו ניסיון הדור שלנו ובכל ניצחון קטן של שמירת עיניים אתה שומר על הנשמה שלך טהורה וראייה להשראת השכינה.

בְּצֵל הָאֱמוּנָה המשך מעמוד קודם

שבו הוא נמצא כרגע.

אין צורך לחכות לזמן שבו נרגיש התעוררות עילאית או קרבה מיוחדת. בכל שעה ושעה ובכל דרגה של ריחוק יכול כל יהודי לפנות לבואו. גם אם המוח אינו פנוי וגם אם הלב כבד הרי זוהי ה'עת ההיא' שלך וזוהי התפילה שהשם מצפה לה ממך כעת. הדיבור עם השם דווקא כשהמוח אינו בהיר הוא עדות חזקה לכך שהקשר שלך איתו אינו תלוי בהרגשה האישית שלך אלא הוא קשר של עצם הנשמה.

זריעה בתוך ענני הכבודות

עניין זה מובא בצורה מופלאה בשם המגיד מקוֹזְנִיץ ע"ה (באר משה ויח) בביאור הפסוק "שומר רוח לא יזרע וראה בעבים לא יקצור" (קהלת יא ד). האדם ששומר ומחכה שתערה עליו רוח ממרום ורק אז יתחיל "לזרוע" בעבודת השם הרי הוא לא יזרע לעולם כי הרוח אינה תמיד נושבת לכיוונו. לעומתו ה'רואה בעבים', דהיינו מי שרואה שעליו לעבוד גם כשהוא נמצא בתוך "ענן" הענן ותחושת הכבודות והחומריות עוטפת אותו, הוא האדם ש"לא יקצור" דהיינו ששכרו יהיה שלם והוא לעולם לא יקצר בעבודתו.

ההתעקשות לעבוד את השם גם כשהשמיים הרחוקים שלנו מעוננים היא זו שבונה את הכלים האמיתיים לשפע. הזריעה בתוך החושך היא זו שמביאה בסופו של דבר את הקצירה באור גדול. אדם כזה שאינו מתפעל מהמצב הירוד שלו אלא ממשיך לבצע את חובתו באמונה נחשב לעובד אמת.

העבודה בזמן הסתר כעדות על האמונה

כדאי לכל אחד מאיתנו לחדד בנפשו כי העבודה בומנים הקשים רצויה לפני השם יתברך אף יותר מאשר בשעה שרווח לנו. כשאדם מצליח ללמוד או להתפלל מתוך יישוב הדעת ונועם הרי יש לו בכך הנאה עצמית וסיפוק רוחני. אך כשהוא עושה זאת בקושי, כשהוא טרוד וליבו כל עמו, הרי אין לו בכך שום הנאה אישית. הוא עושה זאת אך ורק מפני שזהו רצון השם.

עבודה כזו מעידה על אמונה חזקה בהשגחה פרטית. בזה שהאדם מקבל באהבה את המציאות הלא נוחה שנכתבה עליו הוא מכריז כי הוא מאמין שגם המצב הזה גזור משמיים וגם בו נמצא השם. זהו הסימן המובהק ביותר שהעיקר אצל האדם היא עבודת הבורא ולא טובתו והנאתו האישית. הקידוש השם הגדול ביותר נעשה דווקא מאותם מקומות נמוכים שבהם אנו מתעקשים להישאר יהודים מאמינים ועובדים.

אל תחכה ליום שבו תהיה "צנוי" כדי להתחיל להיות מה שאתה באמת רוצה להיות. השליחות שלך אינה נמצאת בעתיד דמיוני אלא היא מונחת ממש כאן, בתוך העומס, בתוך הרעש ובתוך העייפות של הרגע הנוכחי. קח את חמש הדקות הפנויות שיש לך בין מטלה למטלה והפוך אותן לקודש. פנה לקודש ברוך הוא דווקא כשקשה לך וספר לו על הטרדות שלך. דע שכל מילה של תורה שאתה חוטף בתוך הלחץ וכל תפילה שאתה מתפלל מתוך חוסר חשק שוקלות בשמיים הרבה יותר מלימוד של שעות בנחת ובשלווה. כשאתה עובד את השם דווקא מהמקום שבו אתה נמצא עכשיו אתה הופך את כל החיים שלך לשליחות אחת גדולה ורציפה וזוכה לביטחון אמיתי ולקרבת אלוהים שאינה תלוייה בדבר.

הדרכה מעשית בפרשת השבוע

ההבטחה של פרשת קדושים: איך צעדים פשוטים ביום-יום מושכים ערינו קדושה

כל ישראל מובטחים לבוא אל הקדושה

כשאנחנו שומעים את המילה "קדושה" רובנו חושבים מיד על צדיקים עליונים שמונתקים מענייני העולם הזה. בתוך שגרת החיים העמוסה שלנו כשאנחנו מתמודדים עם טרדות הפרנסה עם כעסים קטנים בבית או עם נפילות, הקריאה של התורה קדושים תהיו נשמעת לעיתים רחוקה ובלתי ניתנת להשגה. אבל התורה פונה כאן לכל עדת בני ישראל ואומרת שכל יהודי באשר הוא יכול וצריך להיות קדוש. איך באמת עושים את זה?

לא רק ציווי אלא ברכה והבטחה

הסוד הטמון בפסוק הזה מתגלה כשאנו מבינים שקדושים תהיו איננו רק ציווי מחייב אלא הוא גם לשון של ברכה והבטחה שנבוא אל הקדושה. בספר אגרא דכלה (קדושים דה דבר) מבואר שברכותיו של משה רבנו יש בהן כוח להתקיים ולכן ציווה הקדוש ברוך הוא למשה שיברך את ישראל בפיו ויאמר להם קדושים תהיו כדי שבכוח הברכה הזו יצא הדבר אל הפועל ויזכו באמת לבוא אל הקדושה.

יסוד זה מופיע גם בדברי הזוהר הקדוש (קדושים) שאומר על המילים קדושים תהיו שזוהי הבטחה שתהיו ודא. אין זה לשון ציווי בעלמא אלא לשון עניד שמבטיחה לנו שכל אחד מאיתנו יגיע לשם. היהודי הקדוש ע"ה מוסף ומבאר שכיון שיש שלושה שותפים באדם הקדוש ברוך הוא אביו ואמו הרי שמצד חלקו של הקדוש ברוך הוא שטמון בנו אנו בודאי מוכנים ומסוגלים אל הקדושה.

משכן קטן בתוך הלב

האמת היא שבני ישראל מלאים בפנימיותם בשמות קדושים כפי שנרמזו בפסוק (שמות א א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלַמְדֵנּוּ שְׁמוֹת הַקֹּדֶשׁ מְצוּיִים מִמֶּנּוּ בְּתוֹכָם. ככל שאדם מגלה את הקדושה שבקרבו כך הוא מכין בתוכו מקום משכן להשראת השכינה ומקיים בעצמו את המצווה (שמות כה ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכָם. כשיהודי מקדש את איבריו בקיום מצוות השכינה שורה בתוכו ממש. מי שעושה את המאמץ הקטן שלו למטה ומשתדל לקדש את עצמו זוכה מיד לסיוע ולכוחות קדושה מלמעלה להתקדש עוד ועוד ללא גבול ומידה.

לבתור בדרך המלך מתוך רצון

מכיוון שההבטחה כבר קיימת וסוף כל סוף ישיב אותנו הקדוש ברוך הוא לעובדו בלבב שלם כפי שמבטיח הפסוק (דברים י ד) וְשָׁבַת עַד ה' אֶלְהֵינוּ וְשָׁמַעַתְּ בְּקוֹל עֲלֵינוּ לְשַׁאֵל אֶת עֲצַמְנוּ אִיךָ אֲנַחְנוּ רֹצִיִם לַעֲשׂוֹת אֶת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה. אם לא נשוב אליו מרצון הוא לא יניח אותנו כפי שאנו וכמו שהנביא מתריע (יחזקאל כ לז) הֲיִ אֲנִי נְאֻם אֱלֹהִים אִם לֹא בְּיַד חֻזְקָה וּבְקוֹרֵעַ נְטוּיָה וּבְחִקָּה שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם. לא ביד חזקה ובקורע נטויה ובחיקה שפוכה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם. המטרה של כולנו היא להתעורר מעצמנו מתוך אהבה ורצון ולא לחכות חלילה שכפייה משמיים תשיב אותנו למוטב.

לפיכך עלינו להזדרז ולהתחיל להתקדש כבר עתה תיכף ומיד מתוך המקום שאנו מצויים בו בלי לחכות למחר.

ההוראה למעשה:

קדושה אינה סערה שסוחפת את האדם למרומים ברגע אחד אלא היא אוסף של בחירות קטנות בתוך היום יום שלנו. קח לך היום נקודה אחת קטנה שבה אתה יכול להכניס קצת קדושה לחיים. זה יכול להיות לעצור שנייה לפני שמגיבים בכעס, למחול על עלבון קטן, לוותר על שיחת חולין מיותרת או להסיט את המבט מראייה לא ראויה. כשאתה מצליח להגיע לאיזו מדרגה של קדושה תחזיק אותה במסמרות בבחינת "כזה ראה וקדש" כדי שלא תישמש ממך. כשתעשה את הצעד הקטן והמקדש שלך מלמטה תפתח לפניך דרך של סיוע וסייעתא דשמיא.